

ГОД. XVI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 13.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

НАРОДУ СРПСКОМЕ.

(Свршетак.)

Погледајмо друге земље и народе! Дарежњивошћу и негом великаша и богаташа постала су у њих угледна и на гласу позоришта. Они су сматрали за славу и част називати се потпомагачима позоришта.

Можемо ли се ми том срећом понести? Где су ти великаши, које је заболела глава од тепке бриге за нашим позориштем? Где су ти богаташи, који су бар један малени део свога богатства жртвовали племенитој уметности позоришној?

О српском се народу вели, да је сиромах али с тим већим поносом може погледати на своје позориште, које је само својим пожртвовањем, својим радом и својом рођеном муком створио и до сада одржао.

„Ми смо народ! Нас чека велика будућност!“ То вели у нас и велико и мало, и старо и младо! А шта је народ, ако нема свог народног живота, свог народног поноса, своје праве народне свести? Може ли се и помислити народ, ако нема свог народног језика, свог народног мишљења, својих народних обичаја!

Све то, без чега не можемо бити народ, без чега не можемо бити Срби; све то, што нас узвишује на дистојанство праве народне свести, што нас чува од моралне смрти: то је нама наше народно позориште!

У малих народа, као што смо и ми Срби, позориште је прека духовна потреба, једино сигурно уточиште народног духа,

народне свести и поноса, народног језика и народних обичаја.

Осим тога наше народно позориште посебице чува још народ наш од оне велике опасности, која му из дана у дан све више прети од навале и заразе тужних позоришта, која највише квара наносе нашем духовном животу.

Можемо ли, дакле, допустити, да нам образ првени пред страним светом, узмора ли се рећи но неволи: Гле, хваљеног, родољубивог народа српског! Треба само неколико новчића да жртвује сваки, па да се одржи просветна зграда народна, која их је стала толико мука и труда, жртава и самопрегора, и, гле, они до пустише, да падне баш онда, кад је већ под кров дошла, кад им је почела испуњавати најлепше наде и доносити им најлепше плодове!

Радимо, дакле, и помозимо сами себи, јер нам нико до Бога не ће помоћи! На посао, па засведочимо своје родољубље делом, а не само празним речима. Време је дошло, кад треба радити из родољубиве дужности, а не тек из тренутнога одушевљења.

У том раду нашем нека су нам увек на уму златне речи нашег Ј. Ђорђевића, оца и оснивача нашег народног позоришта, који нам тако лепо, тако истинито казује, да је „народ вечан, да је народ јак, да је народ богат! Њему нема смрти, док се сам не убије; његове мишице стварају големе војске; његови новчићи стварају милионе! Па зар он да

дође као дужник, који свој дуг пориче, или га плаћати не може? Зар народ читав, зар милиони народних глава да изјаве, да су „банкроти“, где је говор о своти, са којом један једини човек средњег имања може да располаже? А не, то не сме да буде, и док има у народу још само једно поштено перо и једна поштена душа, и то једно перо и она једна уста треба да војују против те грдне срамоте, коју хоће да му нанесе глупост или бесавесност појединих, који јавно у његово име говоре и своје мане њему пришивају.“

Управа позоришна чини и овом приликом само своју дужност, када по жељи и вољи главне скупштине позоришне у-

правља овај позив на народ, на праве родољуббе у народу српскоме; а сада је на народу српскоме, на родољубивим синовима народа српскога, да покажу и на делу: да ли им је стало до части, лепога имена, светла образа, поштења, угледа и поноса српскога; да ли ће допустити, да узалуд пропадну досадањи лепи успеси и прегрдне жртве око напег народног позоришта!

Из седнице управног одбора „друштва за српско народно позориште“ у Новом Саду 12. (24.) августа 1891.

Подначеоник:

А. Харић, с. р. Др. Лаза Станојевић, с. р.

Сава Петровић, с. р.,
секретар.

ЖИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Радничка побуна.“) Ова позоришна игра изнапа нам у три вешто заплетена и расплетеана чина страшне последице радничке побуне. Дође туђинац, баци у масу неколико непрокуханих шупљих фраза о размеру међу капиталом и зајмом; срца незадовољних радника задржи, ето ватре, ето зла; не постигну ништа, побију се, поколују се, пале фабрику; и најпосле сви страдају, а највише они, који су најневинији.

Овако градиво згодније је за приповетку, него за драму; али кад се већ на позорницу изнапа, боље би било, да се финим хумором зачине и расчине разне на песку саграђене теорије о апсолутном гospодовању заслужбе, место што се, као у овом комаду, посигре за спољним средствима (глад ситне дечице, пожар фабрике, убијство и т. д.), да се постигне доста романтичан ефекат, и то о темату, који је за све бољи, него за романтично руко, прелито сентименталном лимонадом, горким сузама и трзавицом умирања. Чисто нам је смешно, кад видимо, гђе се радничко питање у романтичном костијму башкари на позорници.

Када год два или више писаца раде на једном комаду, онда се одмах виде две разне струје, две разне индивидуалности у једној те истој радњи, које ретко када нису једна другој на штету. И у овом комаду имаје сцена толи лепо реалистички изведенних, а онде ето опет болестне сентименталности. Као да је један од писаца израђивао здраву језгрку комада, а други као да

је водио само о том бригу, да буде доста суза и сентименталнога ефекта.

У последњем чину гори фабрика, руши се фабричарева кућа, умире чича Мија, а у исти час жене се и удају парови, који би у том страшном моменту на све пре морали мислити, него на удају и женидбу.

Еле за нашу недељну публику био је комад доста добро изабран; сама је публика незахвална, и слабо се одазвала; тако су те силне сузе на позорници баш прејефтино прошли.

Глумци понели су се и овај пут изврсно. Сам комад много је сличан Вилбрандтовом комаду: „Фабрицијусовој ћерци“, ја нарочито је улога чича Мије у велике сличне улоги Фабрицијуса; али наш вредни Ружић знао је тако вешто индивидуалисати своју улогу, да му се управо честитати мора. Она ватреност и она ретка доброта срца нашли су у њему достојнога интерпрета. Врло је тешко глумцу, да не упадне у погрешку типности, али нашем Ружићу то полази за руком, да и у сличним улогама погоди највеће индивидуалности. Изврстан је био и Лукић: он је увек добар, кад игра улогу несретнога оца и супруга. Улога Станојевићева (пропалица Бекријћ) била је доста незахвална. Ми смо га жалили, што у тој посве сувишњој улоги мора издржати до краја. Г. Марковић лепо пева, али да хоће, да мало лакше, а не пребрзо и кроз зубе, говори, он би са својом симпатичном личношћу постигао већи успех.

Публика једва чека, да што чешће на позор-

ници види свога миљеника Добриновића. Он си је те симпатије свестан: сигурно корача на позорници, и све чека на згоду, да с којом мајсторском гримасом изазове пљесак и смех. Овде је своју нузгрешну улогу одиграо вештачки, тек нека тако брзо не говори своју улогу; та ми смо ради, да сваку његову реч добро разумемо.

Госпођама и овај пут част. Г. Ружићка је ненаткриљива, кад игра улогу погоспођене даме: она присиљена финеса покондирене тикве њезин је специјалитет. Разуме се, да не знам ништа приговорити ни госпођи Добриновићки, која баш као и госпођа Марковићка овај пут дођоше баш до онакових улога, које им редовито најбоље за руком полазе.

Г. Милковићка као да није хинила своје толи природно проливене сузе; а и г. Спасић добро је погодио улогу бонвивана Славка.

Песме, којих има пуно у комаду, компоновао је наш Јенко. Све те композиције поплеле су му дивно за руком. Нарочито се допала песма: „Море ми је љубав твоја,“ коју је г. Марковић веома лепо, с осећајем, отпевао. Тако исто допала се и песма: „Лепо пева мала тица,“ коју су складно и на потпуно задовољство публике отпевали: г. Марковићка и г. Марковић. И зборови, који су врло добро ишли, допали су се шублици. Ал' највећег ефекта учинила је песма: „Љубим те, Лело, љубим те, ој!“ Ту песму отпевао је г. Добриновић са г. Марковићком тако лепо, с таквим изразом, да су чисто занели публику, која им није могла за доста да се захвали на том лепом певању и лепом уживању, које су прибавили живим интерпретисањем те песме.

Сваку хвалу заслужује и свирачки збор петроварадинске пешачке пуковније, којије све песме с највећим прецизномашу, финим наијасиранем пратио.

Све у свему: и опет једно угодно проведено вече: тек публико, што ми се тако слабо одазиваш! Не буди нам наше мезимче, наше позориште, тек у устима, већ и на срцу!

— Ј. Хр.

(Рачунски извештај, местног одбора за српско народно позориште за време бављења у Осеку донек од 24. септембра до 29. октобра 1891.)

Приход.

1. Од абонента за 12 представа . . .	734.—
2. Пред. у прет. „Мехурићи,“ . . .	51.40
3. " " " „Краљ Лир,“ . . .	52.—
4. " ван " „Буњевка,“ . . .	146.—
5. " у прет. „Федора,“ . . .	27.20
6. " " " „Курјак и јагње,“ . .	36.80
7. " " " „Распikuћа,“ . . .	98.60
8. " ван " „Милош Обилић,“ . .	156.60
9. " " " „Онаје луда,“ и „Преки лек,“ . . .	24.20
10. " " " „Марија кћи пуковније,“ . . .	64.55
11. " " " „Лионски улак,“ . .	35.30

12. Пред. ван прет. „Сабља Краљев. Марка и „Милош у Лат.“	139.70
13. " " " „Париска сиротиња,“	24.20
14. " " " „Златан паук,“ . . .	37.80
15. " " " „Риђокоса,“ . . .	51.40
16. " ван " „Сељак као милионар,“ . . .	111.03
17. " " " „Наш пријатељ Неклужев,“ . . .	27.—
18. " ван " „Сеоска лола,“ . . .	112.90
19. " " " „Радничка побуна,“ . . .	87.20
20. " " " „Корисница „Пут око земље,“ . . .	250.—
21. Добровољни прилози	123.92

Укупно 2391.80

Расход.

1. Г. Управ. Ружићу, гласом рачуна	1606.31
2. Музика за 18 престава	194.—
3. Пут из Вуковара у Осек са пристојбом људима	70.—
4. Дворана	36.—
5. Тисканице	112.50
6. Фризеру	11.40
7. За унос и изнешање столица и подијума	9.—
8. Осветљење	45.75
9. Ватрогасцима	18.—
10. Радванеру за употребу столова	4.—
11. За лепљење плаката у гор. граду	3.—
12. Полицији	15.12
13. Разни рачуни	16.72
14. Корисница друштвена	250.—

Укупно 2391.80

У Осеку 27. Октобра 1891.

Председник местног позоришног одбора.

Васа Муачевић, с. р.

Рачун овај је прегледан и за тачан пронађен: Пера Гадаловић, с. р., М. Месаровић, с. р., Стева Страјинић, с. р., Никола Варовац, с. р., Јован Шипшић, с. р.

КР. СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Репертоар за месец новембар о. г.)	У уторак
5. „Брачна срећа.“ — (Први пут.)	У петак
8. „Кнегињица Малена.“ — У суботу 9. „Брачна срећа.“ — У недељу 10. „Задужбина.“ — У уторак 12. „Тартиф.“ — У четвртак 14. „Све за сине.“ — У суботу 16. „Сељак милионар.“ — У недељу 17. „Мара Варадинка.“ — У уторак 19. „Наш пријатељ Неклужев.“ — У четвртак 21. „Прногорци.“ — У суботу 23. „Златна грижна.“ — У недељу 24. „Немања.“ — У уторак 26. „Хајдуци“ (шилерови). — У четвртак 28. „Риђокоса.“ — У суботу 30. „Јулије Цезар.“ (Први пут.)	

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

4. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 3.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 7. НОВЕМБРА 1891.

РАЗБОЈНИЦИ.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА, ОД Ф. ШИЛЕРА, ПРЕВЕЛИ Ж. А. ШКОРАЦ И М. В. ВУЛИЋ. — РЕДИТЕЉ: МИЉКОВИЋ.

ОСОБЕ:

Максимилијан Мор, гроф владалац	Лукић
Карло } његови синови	Миљковић
Фрања }	Ружић
Амалија Еделрајхова, грофова нећака	С. Бакаловићка
Херман, син неког властелина	Марковић
Шпиглберг }	Спасић
Швајцер }	Рајковић
Грим } млади раскошници што	Станковић
Ролер } се одмећу у разбојнике	Илић
Рацман }	Стефановић
Козински }	Васиљевић
Калуђер	Бакаловић
Данило, стари слуга грофа Мора	Славнић
Више разбојника. — Збива се у Немачкој.	

У петак 8. новембра први пут: „Јаквинта.“ Историјска драма у 5 чинова, од Драгутина Ј. Илијћа.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 сахата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.